

Danskere får smilet frem i Vietnam

Af Hanne B. Jørgensen

Den 71-årige pensionist Kurt Lender fra Egtved har sammen med sin kone Sang samlet en halv million kroner sammen fra gavmilde givere og bygget to skoler til handicappede børn i Lam Dong provinsen

En hængekøje ligger 12-årige Tran Thi Thu Hoai. Hendes arme og ben er tynde som tændstikker og hun mumler for sig selv. Lidt kan hun humpe omkring, men det meste af dagen tilbringer hun med at gynde i hængekøjen. Mens forældrene er på arbejde, kigger to søstre efter hende og sørger for, at hun får mad. Hun er tynd, og det er umuligt at komme til at se hende ind i øjnene.

71-årige Kurt Lender står ved siden af og forsøger at komme i kontakt Hoai. Men hun gynder bare hurtigere og mumler højt.

”Det er uhyggeligt og trist at se på. Der er alt for mange af den slags børn i Vietnam. De gemmer dem væk. Men de er der. Derfor er det en god fornemmelse at vende tilbage og gøre den smule, man kan for at hjælpe”, siger Kurt Lender.

Det er tidlig morgen. Den 71-årige Kurt Lender er kørt ud til Hoais hus på sin knallert ad de hullede jordveje i bjergene ved Guia Lam i Vietnam centrale højland. Kaffebuskene blomstrer og duften blander sig med den friske morgenluft. Men Kurt Lender oplever ikke den smukke morgen. Han er på besøg hos nogle familier, som har to ting til fælles:

De er fattige. De har et multi-handicappet barn, som stort set aldrig kommer uden for familiens hus.

Nu kommer han for at fortælle dem, at der er en ny mulighed, en ny skole, som bliver indviet i dag. Hans ansigt lyser af glæde og stolthed under styrthjelm.

Den danske murerarbejdsmand, brobygger og pensionist Kurt og hans hustru, Sang Lender, har selv skaffet hver en øre til byggeriet og boet i et telt på byggepladsen, mens skolen blev opført. For dem er skolen en drøm, som er blevet til virkelighed.

Ofre for Vietnamkrigen

De handicappede børn er tredje generation af ofre for Vietnam-krigen. Deres bedsteforældre blev ramt af Agent Orange, en gift, som amerikanerne sprøjtede junglen med for at fjerne løvet, hvor guerilla-soldaterne fra Vietcong gemte sig. Giften dioxin kan medføre svære skader, som i nogle tilfælde nedarves gennem generationer. Kurt og Sang opdagede børnene, da de tidligere boede seks år i Vietnam.

”Det startede, da vi byggede en hængebro i en landsby i bjergene. Vi boede ved byggeriet

og lærte efterhånden folk i byen godt at kende. En dag så vi pludselig en lille pige, som vi ikke havde mødt før. Hun kom stavrende med sin bedstemor for at kigge på, og det var tydeligt, at hun havde en hjerneskade. Efterhånden kom der andre børn – nogle manglede arme og ben, andre fik spastiske anfald og deres lemmer var krummet helt sammen”, fortæller Kurt.

Han og Sang undrede sig og begyndte at spørge rundt omkring. De fandt ud af, at der var mange af den slags børn, som i reglen blev passet derhjemme af søskende eller en bedstemor.

”Bagefter rejste vi til Danmark. Vi tog egentlig hjem for at dyrke jordbær. Jeg var blevet folkepensionist. Men de handicappede børn blev ved at dukke op på nethinden, og vi talte meget om dem. De levede et sørgeligt liv uden mulighed for at udvikle sig og blive stimuleret. Vi fik den ide, at de havde brug for en skole. For selv om man er handicappet, kan man jo godt have noget hjemme øverst oppe og lære noget”, siger Kurt Lender.

Ægteparret fortalte alle og enhver om deres planer og de begyndte at skrive til fonde og privatpersoner for at skaffe penge.

Skolen i Tan Son november 2007. Den blev bygget for godt 150.000 kr

Kurt Lender er vant til at tage sagen i egen hånd, hvis han mener, nogen har brug for hjælp: "Jeg tror ikke på Gud, men ind i mellem sender jeg da en tanke opad og siger: Se her, kan du ikke gøre noget ved dette? Svar har jeg aldrig fået. Så går jeg selv i gang."

Gemt væk i bjergene

I den næste lille hytte smiler Do Ngoc Nha Quynh, da hun får øje på Kurt Lender. Det er tydeligt, at hun kender ham. Frem kommer en rød ballon og de leger lidt, mens bedstemoderen ser til. "Han er en god mand", siger hun og klapper Kurt Lender på kinden.

"Vi ved ikke, hvor mange børn, der er i alt, der svirrer så mange tal. Men det er skammeligt, at de bliver gemt væk herude uden at få hjælp. Alene i denne lille landsby har vi set omkring en snes børn inden for et område, som du kan nå på ti minutter på knallert", siger Kurt Lender.

"Børnene lever isoleret hjemme. De får mad, men for en familie med fem-seks børn og mor og far, som arbejder ude, er der ikke meget overskud til at tage sig af sådan et handicappet barn", fortæller han.

"Der er mange af disse børn, som både har en hjerneskade og et fysisk handicap. Det er ikke sikkert, at de kan lære så meget, at de kan klare sig selv. Men de kan få lidt mere ud af tilværelsen ved at lære noget. Det er derfor, vi har bygget to skoler for de penge, vi har samlet ind", siger Kurt Lender.

Den næste familie bor i en ramponeret træhytte, som består af et enkelt rum med en stor seng. Her ligger 13-årige Tran The Hong dagen lang. Hendes mor passer hende og hendes søskende, mens hun forsøger at tjene lidt penge ved at sælge cigaretter og kiks gennem et vindue ud til vejen. De klarer sig, men der er ingen penge til at reparere det faldefærdige hus. Og slet ikke tid og kræfter til at forsøge at stimulere datteren.

Kun i de allerstørste byer findes nogle få behandlingscentre for Agent Orange-børnene, men de dækker langt fra behovet. Den store økonomiske vækst i Vietnam har endnu ikke ført til nogen særlig fremgang på landet, hvor livet på mange måder leves, som det har gjort i generationer. At få et handicappet barn er

stadig tabu. Derfor tjener de to skoler i Lam Dong-provinsen i Vietnam flere formål.

"Børnene bliver også isoleret, fordi der stadig er fordomme omkring handicappede børn. Det er synd. Derfor har skolen tre store klasselokaler. I de to skal de lokale børn gå i normal skole. I det sidste rum kommer de handicappede børn til at være med deres lærere. Vi håber på, at når børnene på den måde har været sammen i skolen seks-syv år, vil nogle af fordommene forsvinde. Det fortjener børnene – og deres forældre", siger Kurt.

Stolt over at være dansker

Da knallerten kører op foran den færdigbyggede skole, skal indvielsen til at begynde.

Agent Orange

Under Vietnamkrigen spredte amerikanerne kemikaliet Agent Orange for at fjerne løvet fra træerne rundt om deres baser. Guerilla-soldaterne fra Vietcong gemte sig i junglen og angreb om natten i skjul af det tætte løv. Netop i de områder, hvor Kurt og Sang Lender har opholdt sig, var der mange amerikanske baser, hvor der blev spredt ekstra meget af giften.

Afløvningsmidlet indeholdt store mængder dioxin, som kan give skader, der nedarves fra forældre til børn. De børn, ægteparret Lender Jensen bygger skoler for i Vietnam, er tredje generation efter Vietnam-krigen.

Præcis hvor mange børn, det drejer sig om, er ikke opgjort officielt. Vietnameserne selv siger, at det drejer sig om to millioner, som har skader på grund af Agent Orange. Amerikanske Vietnam-veteraner, som også blev ramt af giften, har fået 180 millioner dollars i erstatning fra de amerikanske kemikaliefabrikker. Men de har aldrig direkte anerkendt, at skaderne skyldes Agent Orange. Fabrikkerne har også bevilget penge til at rense nogle af de mest forurenede områder, men intet til de vietnamesiske ofre.

Undersøgelser fra det vietnamesiske militærs medicinske institut viser ifølge læge-kilder, at der er tre procent af børnene i de forurenede områder, som har fødsels-skader. Det normale tal er 0,7 procent.

Kurt og Sang, lokale repræsentanter fra Vietnams Røde Kors, lærerinder og borgmesteren og viceborgmesteren går ind til bordene i et af klasselokalerne, hvor der er dækket op med risretter, blæksprutter, rejer og kylling. Også det lokale politi er mødt talstærkt op. Festligheden kan begynde.

"Vi vil gerne hjælpe. Jeg er ikke læge, ej heller pædagog. Men jeg kan bygge og sørge for, at det bliver solidt og billigt. Så det er vores bidrag. Jeg ved, at I vil tage jer af at sørge for, at skolen bliver til glæde for både familierne og børnene", siger Kurt i sin korte tale til gæsterne.

Kurt og Sang får overrakt blomster og et maleri, Dannebrog bliver placeret i vinduet, og borgmesteren byder på dåseøl og cola til maden for at fejre byggeriet.

"Der er nogle dage, man er stolt over at være dansker", siger Kurt.

Glæden over Danmark har ellers været på retur i de seneste par år, fordi Sang på et tidspunkt blev udvist fra Danmark (se boks).

En halvtredser fra en folkepensionist

De to skoler er bygget med lokal arbejdskraft og har kostet omkring 175.000 kroner stykket, betalt af penge samlet ind i Danmark. Grundene har de lokale myndigheder stillet til rådighed. Folkepensionisten fra Danmark har bygget i landsbyer, hvor borgmestrene er indstillet på at hjælpe de handicappede børn og deres familier og aktivt har støttet og banet vejen for et byggeri.

De lokale arbejdsmænd og -kvinder får 30 kroner om dagen plus kost og en måtte til at sove på. Selv har Kurt og Sang boet dels i telt, dels i en landarbejderbolig uden toilet, vand og strøm. De har haft deres egne penge med til at leve for undervejs.

"Folk har jo givet penge til børnene, ikke til os. Det manglede bare, at en fattig pensionists penge skulle gå til os. Vi passer på, at vi ikke blander vores egen økonomi ind byggeriet", understreger Kurt, som døgnet rundt opbevarer pengene til projektet i en pung, som kun bliver åbnet for at betale løn og materialer.

Næsten en halv million kroner lykkedes det Kurt og Sang at samle ind på halvandet år.

"Vi har fået mange bidrag efter at aviserne, blandt andet Jydske Vestkysten, begyndte at skrive om os og vores projekt. Vi er glade for det hele, store og små beløb. En morgen fandt vi en halvtredser i postkassen med en lille seddel med. Den var fra en pensionist, som skrev: "Jeg har ikke meget at give, men jeg vil gerne hjælpe. Så her er det lidt, jeg kan undvære". Det varmer at mærke, at der er mange i Danmark, som gerne vil hjælpe. Der er også to familier, som giver et fast beløb hver måned. En forretningsmand har doneret en større sum, som betyder, at vi har kunnet

bygge de to skoler", fortæller Kurt glad.

Sang og han har fået ansøgninger fra flere landsbyer, som gerne vil gøre mere for børnene og stille en grund til rådighed til en skole. Men pengene rækker indtil videre kun til de to skoler. Der mangler 50.000 kr., før en tredje skole kan blive til virkelighed.

Ukuelig vilje

Da indvielsen er slut, og Kurt skal videre for at pakke sammen og rejse hjem til Danmark, er hans øjne et øjeblik våde af tårer, inden han sætter sig op på sin knallert med Sang bagpå. De er fast besluttet på at vende tilbage, når de har samlet penge sammen til mindst et par skoler til.

Det kan virke usandsynligt, at det vil lykkes at samle endnu en halv million sammen. Men gennem den 71-åriges pensionists tilværelse løber en stærk rød tråd: En ukuelig vilje til at arbejde for at nå målet, uanset hvor fjernt det forekommer. Og han fortæller så engageret om sine projekter og de mennesker, de skal hjælpe, at han får opbakning de mest usandsynlige steder.

Det viser historien om, hvordan han og Sang i 1995 kom til at bygge hængebroer i Vietnam. Ligesom skolebyggeriet startede også det projekt med en tilfældighed.

"Jeg var på besøg i Sangs by i bjergene, Bao Loc, og sad nede ved floden og kiggede. Så kom en mand og spurgte, om jeg ikke kunne reparere deres bro.

Bønderne kunne ikke få deres frugt og grøntsager ind til markedet og børnene kunne ikke komme i skole, fordi broen var blevet skyllet væk under en voldsom forårsstorm. Der var endda nogle børn, som var druknet, fordi de forsøgte at sejle over floden i en pram

Projekt nr. 2 skole i Dong Thanh januar-februar 2008. To stens-mure, stål spær, stål plader, loft beklædt, gulvfliser overalt, 3 toiletter med håndvask og spejle, et med bruser, spartlet og malet ude som inde. Vaskekumme ude med 6 vandhaner. Tre skoleklasser samt ophold for ansatte. Vi havde regnet med 20-24 børn. Men nej, Vietnameseerne har overtaget skolen, og nu er der 60 bevægelsesfrie og 23 handicappede børn tilknyttet Dong Thanh

for at komme i skole", fortæller den tidligere murerarbejdsmand.

Kurt og Sang tog tilbage til Danmark. Hjemme igen gik de i gang med at overtale folk til at hjælpe. Først fik de en ingeniør fra firmaet Carl Bro med på at lave tegninger til en simpel hængebro, som de lokale selv ville kunne bygge.

En bekendt foreslog så Kurt, at han jo kunne forsøge at få fat i wirer fra de kabel-autoværn, som netop var blevet fjernet fra de danske motorveje, fordi de var farlige for trafikken. Kurt henvendte sig til Vejdirektoratet og fik en halv kilometer wirer.

A.P. Møller fik han overtalt til at fragte wirerne til Vietnam og Danmarks ambassade

bevilgede 20.000 kr. til transporten i Vietnam og til tømmer.

"Sådan startede det. Rygterne om broen bredte sig og der blev ved med at komme ansøgninger fra byerne i bjergene. Så vi blev bare ved", fortæller Kurt.

Det blev til seks år og 21 hængebroer, inden ægteparret slog sig ned i Egtved.

Hjemme igen vil Kurt Lender nu til at holde foredrag og vise billeder for at fortælle om børnene i Vietnam og samle penge ind til flere skoler.

*Artiklen er tidligere bragt i
Jyske Tidende søndag den 13. april 2008
Følg med i projektet på Kurts og Sangs
hjemmeside www.sitecenter.dk/vietnam*

Sang Lender udvist

Sang og Kurt Lender, som har været gift i 16 år, har været igennem en svær tid, siden de vendte hjem til Danmark for to år siden efter at have opholdt sig seks år i Vietnam. I mellemtiden var udlændingeloven ændret, så Kurt pludselig skulle bevise, at han kunne forsørge sin hustru. Men hans folkepension opfyldte ikke kravene. Og selv om parret solgte jordbær og klarede sig økonomisk, fik Sang besked på at forlade landet. Først da den daværende integrationsminister, Bertel Haarder, blev konfronteret med, at parret kun manglede 1.500 kr. om måneden for at opfylde kravene, blev afgørelsen taget op til revision. Sang fik lov til at blive. Og i øjeblikket ligger en ny ansøgning om permanent opholdstilladelse i Udlændingetjenesten.

"Det er jo langt fra altid, at man er stolt over sit land. Det har været hårdt for Sang at opleve, at hun pludselig ikke var velkommen i Danmark", mumler Kurt, mens Sang nikker.

